

ORTADOğU GÜNDEMİ

12-18 Nisan 2021

2021

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü'nün yayımladığı raporda, Suriye Hava Kuvvetleri'nin Şubat 2018'de İdlib'de bir yerleşim alanına klor bombası attığına dair makul gerekçeler olduğu ibareleri yer aldı.¹ Rapor sonrası Almanya Dışişleri Bakanı Heiko Maas'tan Suriye rejiminin sorumlu tutulması için çağrı geldi. Suriye Dışişleri Bakanlığının yaptığı açıklamada ise raporun yanlış ve uydurma sonuçlar içerdiği sözleri yer aldı.²

ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından yayımlanan raporda, Suriye rejiminin vize kısıtlamaları ve diğer idari engeller yoluyla insani yardımı bloke etmeye devam ettiği öne sürüldü. Rejimin, insani yardım kuruluşlarını denetlenmiş yerel aktörlerle ortak olmaya zorunlu kılması üzerinden yardımın devlet aygıtının yararına kullanılmaya çalışıldığı belirtildi.³

Danimarka, Suriye'nin bazı bölgelerine dönmenin güvenli olduğunu savunarak mültecilerin oturma izinlerini iptal eden ilk Avrupa ülkesi oldu. Danimarka Mülteci Konseyi ve Avrupa Birliği karara karşı çıksa da bir hafta içinde yaklaşık 94 Suriyeli mültecinin izni iptal edildi. Şam ve çevresinden gelen yaklaşık 500 kişinin oturma izni ise yeniden değerlendirilme aşamasında yer almakta.⁴

Lübnan Enerji Bakanı, ülkede akaryakıt fiyatlarında görülen istikrarlı artış ve yakıt kıtlığından Suriye'ye sübvansiyonlu malzeme ihraç eden kaçakçıları sorumlu tuttu. Bakan, Suriye pazarında petrol ihtiyacı olduğu ve Lübnanlı kaçakçıların kar elde etmek için buraya yöneldiğini sözlerine ekledi.⁵

• Suriye Rejimi

Beşar Esad, ülkenin Merkez Bankası Başkanı Hazem Karful'u 13 Nisan Salı günü görevden aldı. Suriye rejimi resmî haber ajansı SANA'da Karful'un görevden alınmasına yönelik herhangi bir neden yer almadı. Ayrıca Esad'ın Merkez Bankası başkanlığına atayacağı isim henüz açıklanmadı.⁶

Esad rejimi, kontrol ettiği bölgelerde döviz kıtlığı nedeniyle para biriminin değerini ABD doları karşısında yarı yarıya düşürdü. Ülkede son 1 yılda ikinci kez devalüasyon yapıldı. Kararın ardından resmî dolar kuru yüzde 100 artışla 1256'dan 2512 Suriye lirasına yükseldi. Açıklamaya göre, yurt dışından rejim bölgelerine yapılan para transferleri için ise 1 ABD doları

1 Syria may have used chemical weapons in the city in 2018, says the guard dog - Home somali news leader (jowhar.com)

2 Syria rejects OPCW report about Saraqeb alleged incident - Syrian Arab News Agency (sana.sy)

3 Assad Regime Stonewalling Humanitarian Aid to Syria (foreignpolicy.com)

4 Denmark strips 94 Syria refugees of residency in one week - Middle East Monitor

5 Minister blames fuel shortages on smuggling to Syria | News , Lebanon News | THE DAILY STAR

6 <https://www.reuters.com/article/us-syria-economy-cenbank/assad-dismisses-syrias-central-bank-chief-state-news-agency-idUSKBN2C01LZ?il=0>

2500 Suriye lirası olarak belirlendi. Uzmanlar, rejimin bu adımının arkasında Suriye'deki piyasalarda yaşanan dolar kıtlığı ve rejimin ülkeye döviz transferini teşvik etmesinin yer aldığını değerlendirmiştir. Bu adım ile rejimin kontrol ettiği bölgelerde zorlu ekonomik şartlarda yaşayan Suriyeli sakinleştirilmeye çalışıldığı düşünülmektedir. Hazem Karful'un da görevden alınmasının, içerideki insanlara Suriye lirasının değerini korumak için yeni bir mali politikaya gidildiğinin mesajını taşıdığı da düşünülmektedir.⁷

Suriye İnsan Hakları Ağı (SOHR) tarafından yayımlanan bir raporda Suriye'de sivillere yönelik hak ihlalleri belgelendi. Raporda yer alan bilgilere göre Beşar Esad rejimi, son dokuz yılda muhalefet kontrolündeki sivil yerleşim yerlerine yönelik saldırılarda 81.916 kez varil bombası kullandı. Bu saldırılarda 1821'i çocuk, 1780'i kadın 11.087 sivil hayatını kaybetti.⁸

• Fırat'ın Doğusu

ABD'ye ait yeni bir araç konvoyu 14 Nisan Çarşamba günü Irak'tan Suriye'ye geçiş yaptı. Askerî ve lojistik malzeme yüklü 20 tırdan oluşan bu konvoy, ABD'nin 2021'in başından bu yana YPG kontrolü altında bulunan bölgelere sevk ettiği 20. konvoy olarak kayda geçti. Aralık başı ve şubat sonu arasında kalan zaman diliminde ABD'nin Suriye'ye yaptığı askerî sevkiyatların sayısında önemli bir artış gözlemlenmişti. Mart ve nisan ayları itibarıyla ise bu sevkiyat yoğunluğunun rutin seviyeye düştüğü görüldü.⁹

Nisan'ın ilk haftasında YPG'nin El Hol Kampı'na yönelik düzenlediği güvenlik operasyonunun ardından, IŞİD'e karşı Suriye'nin kuzeydoğusunda gerçekleştirilen terör operasyonlarında önemli bir artış gözlemlendi. IŞİD'le Mücadele Uluslararası Koalisyonu Sözcüsü'nün sosyal medya hesabından yaptığı açıklamalarda, bu operasyonların özellikle Rakka ve Deyr ez Zor vilayetlerindeki IŞİD hücrelerine ve silah depolarına karşı gerçekleştirildiği ifade edildi.¹⁰

15 Nisan Perşembe günü, Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Peşmerge Bakanlığı Genel Sekreteri Jabar Yawar, Peşmerge güçleri ile Suriye'nin kuzeydoğusundaki YPG arasında, IŞİD'e karşı mücadele maksatlı bir koordinasyonun gerektiğini ifade etti.¹¹

YPG militanları Rakka kırsalında sokağa çıkma yasağına uymadıkları gerekçesiyle 2 sivil öldürdü, 2 sivil yaraladı. Kurbanların aileleri Rakka'nın Jdeideh köyünde YPG'ye karşı düzenlenen protesto gösterilerine katıldı. Göstericiler ile YPG arasında arbeye yaşandı.¹²

• Güney Suriye

Muhafif gruplardan Liwa Muhammed'in eski komutanı Dera kırsalındaki Sayda kasabasında kimliği belirsiz kişiler tarafından vurularak öldürüldü. Hedef alınan komutan, rejim ile uzlaş

7 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/esed-rejimi-devaluasyonla-suriye-lirasinin-degerini-yari-yariya-dusurdu/2210067>

8 <https://www.dailysabah.com/world/syrian-crisis/assad-regime-prefers-barrel-bombs-to-target-civilians-report>

9 <https://www.syriahr.com/en/213860/>

10 <https://twitter.com/OIRSpox>

11 <https://npasyria.com/en/57622/>

12 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/ypg-pkk-terrorists-kill-2-civilians-in-northern-syria/2212037>

yaparak askerî güvenlik birimlerine katılmadan öncesinde Lübnan Hizbullah'ı milisleri arasında yer almaktaydı. Suriye İnsan Hakları Gözlemevi'nin (SOHR) yayımladığı bilgilere göre, Haziran 2019'da Dera'da başlayan güvenlik kaosu 993'ten fazla saldırı ve suikast girişimi belgelendi. Bu saldırı ve suikastlar sonucunda 185'i sivil; 312'si rejim askeri veya sadık milis/güvenlik güçleri olmak üzere toplamda 673 kişi hayatını kaybetti.¹³

Kuneytra'da yer alan Mümtannah ile Nab arasındaki yolda, araca patlayıcı madde yerleştirilmesi sonucunda gerçekleştirilen saldırıda rejimin askerî güvenlik birimlerinden bir grubun lideri hayatını kaybetti. Hedeflenen lider, daha önce birkaç suikast girişiminden sağ çıkmıştı.¹⁴

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

Rejim tarafından muhaliflerin kontrolündeki bölgelere saldırılar devam etti. 20 Haziran 2021'de rejim tarafından Hama ve İdlib'deki muhaliflerin kontrolündeki alanlara 150'den fazla roket ve top saldırısı yapıldı. Yapılan eş zamanlı saldırılarda söz konusu bölgelerdeki 20 köy hedef alındı. Saldırıların sonucunda can kaybı yaşanmazken maddi hasarlar meydana geldi.¹⁵

Birçok kez terör saldırılarına maruz kalan Afrin'de yeni sansasyonel eylemler planlayan YPG Tel Rifat üzerinden bölgeye patlayıcılar gönderdi. Bomba yapımında kullanılan elektronik devreler, 4 fünye, araç kumandası, 4 el bombası ve motosiklet aküsü polisin yaptığı operasyonla ele geçirildi ve muhtemel bir saldırının önüne geçilmiş oldu.¹⁶

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih, 10 Ekim'de erken seçimlere gidilmesini öngören tasarımı onayladı.¹⁷ Irak Bağımsız Yüksek Seçim Komiserliği, 17 Nisan Cumartesi günü sona ermesi planlanan seçmen kayıtlarını yenileme süresini Mayıs ayının ilk haftasına uzattığını duyurdu. Siyasi partilerin tescil başvurularının da Mayıs ayı başında sona ereceği öğrenildi.¹⁸

Yolsuzlukla suçlanan Babil Valisi Hasan Mandil el-Sariavi, gözaltına alınarak Bağdat'a getirildi. Nisan ayında rüşvet aldığı iddiasıyla adına yakalama kararı çıkarılan Vali, aynı zamanda Babil'deki protestoların hedefinde olmuş, protestocular tarafından istifası talep edilmişti.¹⁹

13 <https://www.syriahr.com/en/213987/>

14 <https://www.syriahr.com/en/213970/>

15 <https://www.syriahr.com/en/214292/>

16 <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/afrinde-sansasyonel-eylemlerde-kullanilmak-uzere-gonderilen-patlayicilar-ele-gecirildi/2212999>

17 <https://twitter.com/BarhamSalih/status/1381609515389423616>

18 <https://turkish.aawsat.com/home/article/2924256/irak-ta-bazi-siyasi-gruplar-gorunuste-secimlere-hazirlanirken-ertelenmesi-icin>

19 <https://www.middleeastmonitor.com/20210414-iraq-arrests-babel-governor-on-corruption-charges/>

Dikar'ın Nasiriye şehrinde göstericiler, üç köprüyü ve Meysan Petrol Şirketine bağlı binaları işgal ederek protesto gösterilerine devam etti. Sayıları birkaç yüzü bulan eylemciler, binalara çalışanların girmesini önleyerek ve pankartlar açarak petrol şirketlerinin Nasiriye halkına iş imkânları sağlamasını talep etti.²⁰

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazımi, Türkiye'nin Bağdat Büyükelçisi Fatih Yıldız'la Başbakanlık Ofisinde görüştü. Görev süresinin bitmesi nedeniyle Iraklı yetkililerle temaslarda bulunan Büyükelçi Yıldız, Başbakan Kazımi ile Irak-Türkiye ilişkilerini değerlendirdi. Başbakanlık Basın Ofisi tarafından yapılan açıklamada, "Kazımi ile Yıldız iki ülkenin ilişkileri ve ortak çıkarlarının yanı sıra ülkelerin egemenliğine saygı duyma meselelerini görüştü" ifadeleri kullanıldı. Açıklamaya göre Kazımi, komşu ülkelerle dengeli ilişki kurmak istediklerini ve bölgenin güvenliği konusunda iş birliği yapılması gerektiğini vurguladı.²¹ Büyükelçi Yıldız ise görüşmeyle ilgili "Bugün Irak Başbakanı Mustafa Kazımi tarafından kabulümde, Irak'ın başarısı için özellikle ekonomi alanında her türlü desteğe ve iş birliğine hazır olduğumuzu belirttim. Ankara'ya döndüğümde hangi görevde olursam olayım, iki ülkenin dostluğu için çalışmaya devam edeceğim sözünü verdim" dedi.²²

İran İslam Cumhuriyeti ve Suudi Arabistan Krallığı'nın, Irak Başbakanı Mustafa el-Kazımi'nin yardımıyla yakın zamanda Bağdat'ta doğrudan görüşmeler gerçekleştirildiği iddia edildi.²³ Kazımi, geçtiğimiz ay Suudi Velihaht Prensi Muhammed bin Selman ile görüşmek için Riyad'ı ziyaret etmiş, Irak Dışişleri Bakanı Fuad Hüseyin geçtiğimiz günlerde Tahran'a iki kez ziyaret düzenlemişti.

• Güvenlik

Türk Silahlı Kuvvetleri personelini barından Kuzey Irak'taki Başika üs bölgesine dört roketli saldırı düzenlendi. Saldırıda bir Türk askeri şehit olurken²⁴ civar köylerde biri çocuk olmak üzere iki sivilin yaralandığı aktarıldı. Saldırının Erbil Uluslararası Havalimanı'na bir roketin düşmesinin ardından gelmesi dikkat çekti. Ayrıca saldırının ardından TSK'ya ait İHA'ların Başika bölgesinde keşif uçuşu yaptığı kaydedildi.

İKBY Başkanı Neçirvan Barzani ve İKBY Başbakanı Mesrur Barzani, Erbil Uluslararası Havalimanı ve Başika üs bölgesini hedef alan saldırıları kınadı.²⁵ İKBY Başkanı Neçirvan Barzani saldırıların "daha fazla gerilime ve Irak'ın istikrarsızlığına yol açacağını" ifade etti.²⁶

20 <https://www.middleeastmonitor.com/20210412-protesters-block-bridges-oil-company-in-southern-iraq/>

21 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1684955951691605>

22 https://twitter.com/FATIHILDIZ_MFA/status/1382391374151094274

23 <https://www.basnews.com/en/babat/682939>

24 <https://turkish.aawsat.com/home/article/2922176/drone-ve-roketler-ikby-ile-cevresinde-yeniden-gerginlige-neden-oldu>

25 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ikby-basbakani-barzani-erbil-ve-basikaya-yonelik-saldirilari-siddetle-kinadi/2209358>

26 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ikby-baskani-barzani-erbil-ve-basikaya-yonelik-saldirilari-siddetle-kinadi/2209368>

Perşembe günü Bağdat'ın doğusundaki Sadr bölgesine bağlı Habibiye semtinde bir araca yerleştirilen bombanın infilak etmesi sonucu 4 kişi öldü, 12 kişi yaralandı. Yerel güvenlik kaynakları, patlamanın semtteki bir lokanta önünde gerçekleştiğini aktardı.²⁷ Saldırıyı terör örgütü IŞİD'in üstlendiği öğrenildi.

Hemrin Gölü yanında meydana gelen bombalı saldırıda Irak Ordusuna mensup üç asker hayatını kaybetti, iki asker yaralandı. Saldırının Hemrin Gölü çevresindeki IŞİD kalıntılarına temizleme amacıyla başlatılan, Irak Ordusu ve Haşdi Şaabi'nin katılımıyla sürdürülen operasyonları hedef aldığı öne sürüldü. Saldırıya rağmen operasyonların devam ettiği kaydedildi.²⁸

Silahlı Kuvvetler Başkomutan Sözcüsü Yahya Resul, Diyala vilayetinde terör örgütü IŞİD mensubu bir kişinin eylem hazırlığı esnasında yakalandığını açıkladı. Resul'un yaptığı açıklamaya göre Irak terörle mücadele güçlerinin, bir pazar alanı yakınlarında patlayıcı madde taşıyan şüpheli bir kişiyi yakaladığı ve potansiyel bir terör eylemini önlediği öğrenildi.²⁹

• Ekonomi

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi, hükûmetinin uygulamaya koyduğu reformlar sayesinde Irak Merkez Bankası döviz rezervlerinin sekiz milyar dolardan fazla artış gösterdiğini ifade etti. Kazimi, hükûmetinin kaynak israfını ve yolsuzluğu azalttığını iddia ederek reform öncesi mevcut 52 milyar dolarlık Merkez Bankası döviz rezervinin 60 milyar doları aştığını söyledi.³⁰ Bakanlar Kurulu toplantısında konuşan Kazimi, dolar rezervinin arttırılmasına ihtiyaç duyulduğunu belirterek devalüasyon kararının halkı etkilememesi için gerekli adımların atılması gerektiğini vurguladı. Gıda ve diğer ihtiyaçlara yapılan zamların, "aç gözlü iş adamlarından" kaynaklandığını dile getiren Kazimi, bu duruma engel olmak için gereken adımları atacaklarını bildirdi.³¹

• Sağlık ve Sosyal Yaşam

Irak Sağlık Bakanı Hasan el-Tamimi, Irak'a ilk parti Pfizer/BionTech koronavirüs aşılarının ulaştığını duyurdu. Tamimi, "Bugün Irakia 50 bin doz Pfizer aşısı geldi. Pfizer aşısı yarından itibaren tüm ülkede hizmete sunulacak" dedi. Ayrıca Sağlık Bakanı Tamimi, Çin hükûmeti tarafından Irak'a hibe edilen 200 bin doz Sinopharm aşısının da ülkeye ulaştığını açıkladı.³²

Irak Yüksek Sağlık Komisyonu, Covid-19 salgınına ilişkin yeni önlemleri açıkladı. Komisyondan yapılan açıklamada "önlemler kapsamında Ramazan ayında akşam saat 20.00'dan sabah 5.00'e kadar sokağa çıkma yasağı uygulanacak" ifadeleri kullanıldı. Açıklamada ayrıca

27 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/150420211>

28 <https://www.shafaq.com/en/Iraq-News/Three-Iraqi-soldiers-killed-in-an-explosion-in-Diyala>

29 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/ICTS-thwarts-a-terrorist-plot-in-Diyala>

30 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/120420211>

31 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1684087161778484>

32 <https://www.facebook.com/697288953791648/posts/1682550031932197/>

cuma ve cumartesi günleri kapsamlı sokağa çıkma yasağının uygulanacağı belirtilirken, yeni karara göre kamu personelinin mesai saatlerinin ramazan boyunca bir saat azaltılacağı belirtildi.³³

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Hatice Ali, gelecek seçimler için Kerkük'ün ikinci seçim bölgesinden resmî olarak aday olduğunu duyurdu. Herhangi bir partiden seçimlere katılmayarak bağımsız aday olacağını belirten Ali, ikinci seçim bölgesinden Türkmenler için bir koltuk kazandırmayı hedeflediğini vurguladı.³⁴

Irak Türkmen Cephesi Bağdat İl Başkanı ve eski Irak Parlamentosu Raportörü Niyazi Mimaroglu ise yapılacak parlamento seçimlerinde Kerkük'ten bağımsız aday olarak katılacağını açıkladı. Sosyal medya platformları üzerinden açıklama yapan Mimaroglu, gelecek seçimlerde Irak Türkmenler Cephesi Koalisyonunun adaylarına da başarılar diledi.

Türkiye'nin Bağdat Büyükelçisi Fatih Yıldız, Musul'u ziyaret ederek bölgede yerel idareciler ile bazı görüşmeler gerçekleştirdi. Musul Valisi Necim Cuburi ile görüşen Yıldız, ikili görüşmede özellikle Musul'un yeniden imarı için Türkiye'nin kararlılığını bir kez daha dile getirdiğini aktardı. Musul ziyareti kapsamında bölgedeki Türkmenlerle de bir araya gelen Yıldız, yaptığı açıklamada Telafer'den Reşidiye'ye Musul'daki Türkmenlerin Türkiye'nin yardımına ihtiyaçları olduğunu bildirirken diğer yandan bölgedeki ilk ihtiyacın altyapı olduğunu vurguladı. Yıldız ayrıca Musul'daki Türkmen bölgelerinde terör örgütü IŞİD sonrasında geri dönüşü sağlamak ve bir arada yaşam için Türkiye'nin yanlarında olacağını sözünü verdiğini dile getirdi.³⁵

Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih, Irak Türkmen Cephesi Başkanı Hasan Turan'ı Bağdat'taki Cumhurbaşkanlığı Sarayı'nda kabul ederek, Kerkük'ün güvenlik ve istikrarıyla ilgili meseleleri ele aldı. Kerkük'teki hizmetler başta olmak üzere güncel meselelerin ele alındığı görüşmede, kentin bileşenleri arasındaki diyalogun desteklenmesi, güvenlik ve istikrarının güçlendirilmesi gerektiği üzerinde duruldu.

Görüşme sonrası yapılan yazılı açıklamada "Kerkük'te askıda kalan konuların anayasa yoluyla çözülmesi gerektiğine vurgu yapıldı" denildi. Açıklamada ayrıca "kimseyi dışlamadan kent ahalisinin yaşam koşullarının iyileştirilmesi gerekiyor ve tüm çözümlerin halkın iradesine bağlı olması lazım" ifadelerine yer verildi. Açıklamaya göre Salih görüşmede, "Kerkük, doğal ve insan kaynaklarıyla zengin bir kenttir. Bu durumun Kerkük halkına olumlu yansımaları olmalı. Kerkük'ün istikrarını bozan teröristlerin önünün kesilmesi lazım" değerlendirmesini

33 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1683458988507968>

34 <https://www.facebook.com/KhadijaAliTurkmen/posts/1421521194864996>

35 https://twitter.com/FATIHYILDIZ_MFA/status/1383504841419284483?s=20

yaptı. Turan da Kerkük'te barışçıl yaşamı desteklediği için Cumhurbaşkanı Salih'e teşekkür etti. Görüşmeye ayrıca ITC Kerkük Milletvekili Ahmet Haydar da katıldı.³⁶

Türkmeneli Partisi Yürütme Kurulu Üyesi Erşat Avcı, Türkiye'nin Musul'da bulunan Başika Üssü ile Erbil Havalimanı'na yönelik saldırıları kınayarak merkezî hükûmetin bir an önce bölgedeki güvenliği sağlaması gerektiğinin altını çizdi. Özellikle Irak'ta hâlen Türkiye'ye yönelik tehdit oluşturan terör örgütlerinin olduğunu vurgulayan Avcı, diğer yandan seçimlere aylar kala bölgedeki güvenlik tehditlerinin ortadan kaldırılamamasının da seçim sürecine olumsuz yansıtacağını aktardı.³⁷

• Güvenlik

Irak İçişleri Bakanlığı tarafından alınan atama kararı ile Kerkük Polis Müdürü Ali Kemal yerine Kava Garib'in atandığı belirtildi.³⁸ Kararın ardından açıklama yapan Bedir Örgütü Kuzey Şubesi Sorumlusu Muhammed Mehdi Bayatlı, Bağdat tarafından yapılan söz konusu atanmanın Kerkük'ü yeni bir krize sokabileceğini savunarak, vilayetlere atanacak polis müdürlerinin valiler tarafından önerilmesi gerektiğini; ayrıca polis müdürünün neden görevden alındığına dair gerekçe gösterilmesi gerektiğini de öne sürdü. Bayatlı, seçimler öncesinde bu tür atamalardan vazgeçilmesi gerektiğini bildirirken; yapılan atamaların 2018'deki seçim hilelerine dair şüpheleri önümüzdeki seçimler için de beraberinde getirebileceğini ifade etti. Öte yandan Kerkük'teki atamaların neden sürekli Kürtler ve bilhassa KYB lehine olacak şekilde gerçekleştirildiğini gündeme getiren Bayatlı, kararlar alınırken Kerkük'ün etnik bileşenler noktasında sahip olduğu çeşitliliğin göz ardı edildiğini savundu.³⁹

Terör örgütü IŞİD mensuplarının Kerkük'ün Dakuk ilçesinde düzenlediği saldırıda Irak Ordusundan bir askerin hayatını kaybettiği, 4 askerin de yaralandığı bildirildi. Saldırının Dakuk'a bağlı Ebu Şehabi köyünde gerçekleştiği belirtilirken IŞİD militanlarının Irak askerlerini keskin nişancı ile hedef aldığı ifade edildi.⁴⁰

Diğer yandan Kerkük'teki petrol kuyularından birine yine terör örgütü IŞİD mensupları tarafından saldırı düzenlendiği bildirildi. Kerkük Polis Müdürlüğü Sözcüsü Amir Nuri, onlarca petrol kuyusunun bulunduğu kentin kuzeybatısındaki Bay Hasan bölgesinde 105 numaralı kuyunun hedef alındığını belirtti. Saldırı sonrasında kuyuda yangın meydana geldiğini kaydeden Nuri, olayın hemen ardından müdahale edilerek yangının söndürüldüğünü aktardı. Saldırının IŞİD mensupları tarafından yapıldığı bilgisini veren Nuri, çıkan yangının kısa sürede söndürüldüğü için petrol kuyusunun saldırıdan ciddi boyutlarda etkilenmediğini söyledi.⁴¹

36 https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=307403534308889&id=100051177334077

37 <https://www.facebook.com/Turkmenelitv1/posts/3820851578011724>

38 https://www.alsumaria.tv/news/الداخلية-تقرر-اعفاء-مدير-شرطة-كركوك-من-منصبه-وثيقة?src=rss&utm_campaign=rss&utm_source=Rss-articles&utm_term=Rss&utm_medium=Rss-379366

39 <https://www.iqiraq.news/security/17158--.html>

40 <http://turkmenelihat.net/turkmeneli/item/21768-deas-kerkuk-te-tavuk-ilcesine-saldirdi-1-asker-sehit-oldu-4-asker-yaralandi.html>

41 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1686945568159310>

• Sağlık & Sosyal Hayat

Irak Tarihi Eserler ve Miras Genel Komisyonu Başkanı Leys Mecit, Kerkük Kalesi'nin UNESCO Dünya Miras Listesi'ne eklendiğini açıkladı. Kerkük Kalesi'nin tarihî yapısı nedeniyle UNESCO kuruluşu tarafından Dünya Miras Listesi'ne alınmasına karar verildiği aktarıldı. Komisyondan yapılan açıklamada, "UNESCO, Kerkük Kalesi'nin kültürel çeşitlilik açısından önemi nedeniyle geçtiğimiz günlerde Dünya Miras Listesi'ne dâhil etti" ifadeleri kullanıldı.⁴²

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

Yeni Nesil Hareketi (YNH) Grup Başkanvekili Kazım Faruk'un IKBY Parlamentosu oturumuna katılması bir kez daha engellendi. 14 Nisan Enfal Katliamı ve IKBY Şehitlerini anma gününde düzenlenen parlamento oturumuna katılmak isteyen Kazım Faruk'un toplantıya katılmasına parlamento korumaları tarafından izin verilmediği, durumu protesto eden Yeni Nesil Hareketi milletvekillerinin ise oturumu boykot ettiği kaydedildi. Yeni Nesil Hareketi Grup Başkanvekili Kazım Faruk, 31 Ağustos 1996 ve 17 Ekim 2017'de gerçekleşen olaylar için KDP ve KYB'nin IKBY halkına özür borçlu olduğunu belirterek 31 Mart'ta düzenlenen IKBY Parlamentosu Oturumunda Meclis Başkanlığına ayakkabılarını fırlattığı için bir daha asla özür dilemeyeceğini vurguladı.⁴³

Irak Yüksek Seçim Kurulunun, Süleymaniye ve Halepçe illerinin özerklik talebine ilişkin Süleymaniye Bölgeleştirme Kurulunun topladığı 150 imzayı Irak Başbakanlığı Hukuk Dairesine gönderdiği öğrenildi. Toplanan imzaların ve özerklik talebinin yasal olup olmadığı konusunda Irak Yüksek Seçim Kurulunun Irak Başbakanlığı Hukuk Dairesine yazı gönderdiği belirtildi.⁴⁴

• Ekonomi

Geçtiğimiz hafta Irak dinarı ABD doları karşısındaki değer kaybını sürdürdü. 17 Mart Cumartesi itibarıyla Erbil'deki döviz bürolarında 100 dolar 149 bin dinar seviyelerini gördü. Dinarın dolar karşısındaki değer kaybıyla pazardaki ürünlerin fiyatının da artması beklenmektedir. Bir televizyon kanalına konuşan Irak Parlamentosu Maliye Komisyonu Üyesi Şirvan Mirza, dinarın dolar karşısındaki değer kaybının geçici olduğunu belirtti.⁴⁵

Irak 2021 Bütçe Yasası'nın parlamento tarafından onaylanması ve Erbil'in payının belirlenmesine rağmen IKBY Maliye Bakanlığı, nisan ayı kamu personeli maaşının yüzde 21 kesinti ile ödeneceğini duyurdu. IKBY Maliye Bakanı Evet Cenab, Irak 2021 Bütçe Yasası'nın henüz yürürlüğe girmemesi nedeniyle nisan ayında da memur maaşının yüzde 21 kesinti ile dağı-

42 <https://www.facebook.com/tebjansi/posts/1687865758067291>

43 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=188878>

44 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=8214

45 <https://www.rudaw.net/sorani/business/140420211>

tılacağını açıkladı. Öte yandan Irak Parlamentosunda bulunan farklı parti gruplarının IKBY payı hakkındaki Bütçe Yasası'nın 11. maddesine yönelik Anayasa Mahkemesi'ne itirazda bulunduğu iddia edildi. Bunlara rağmen Irak Parlamentosu Maliye Komisyonu Üyesi Abdulhadi Sedavi, ramazan ayının sonunda Irak 2021 Bütçe Yasası'nın resmî gazetede yayımlanarak kısa sürede yürürlüğe gireceğini ifade etti.⁴⁶

• Güvenlik

IKBY Sözcüsü Cutyar Adil, çeşitli İran medya kuruluşlarınca servis edilen "Kuzey Irak'ta İsrail istihbarat servisi Mossad'a ait özel bir operasyon merkezine saldırı" haberlerinin gerçek olmadığını açıkladı. Söz konusu haberler ilişkin yazılı bir açıklama yapan IKBY Sözcüsü Cutyar Adil, "Geçmişte de IKBY'de İsrail'in istihbarat servisine ait üslerin bulunduğu iddialar ortaya atılmıştı, söz konusu haberler gerçekleri yansıtmamaktadır" dedi. Bu tarz iddiaların IKBY'ye karşı yürütülen bir karalama kampanyası olduğunu vurgulayan Adil, "Bu tür asılsız haber ve iddiaları asılsız ve tehlikeli buluyoruz" ifadelerini kullandı. İran'a bağlı veya İran'a yakınlığı bilinen bazı medya organlarında "Kuzey Irak'ta İsrail gizli servisi Mossad'a ait özel bir operasyon merkezini saldırı düzenlendi" şeklinde bir haber servis edilmiş, saldırıda ölü ve yaralıların olduğu öne sürülmüştü.⁴⁷

IKBY Terörle Mücadele Güçleri, 14 Nisan'da Erbil Uluslararası Havalimanı'na yönelik roketli saldırı gerçekleştiğini duyurdu. Saldırı nedeniyle ABD'nin Erbil Başkonsolosluğunda sirenlerin çaldığı belirtildi. İlerleyen saatlerde IKBY İçişleri Bakanlığı saldırının patlayıcı madde taşıyan insansız hava aracı (İHA) ile yapıldığını açıkladı. Saldırının havalimanı yerleşkesindeki Uluslararası Koalisyon üssünü hedef aldığı ve saldırıda can kaybının olmadığı bildirilirken, Uluslararası Koalisyon Sözcüsü Albay Wayne Marotto saldırının ardından Uluslararası Koalisyon'a ait uçakların Erbil'de gözlem uçuşu yaptığını söyledi.⁴⁸ IKBY Başkanlığı saldırıyı şiddetle kınayarak saldırıların tekrarlanmasının kabul edilemeyeceğini vurguladı. IKBY Başbakanı Mesrur Barzani de saldırıya ilişkin Irak'ın resmî silahlı güçleri kapsamında olmayan milislerin bir an önce IKBY sınırlarından çekilmesi gerektiğini ifade ederek bu konuda IKBY'nin partnerleriyle iletişime geçeceğini belirtti.⁴⁹

• Sosyal Hayat ve Sağlık Durumu

IKBY'de tespit edilen toplam yeni tip koronavirüs vaka sayısı 138.222'ye yükselirken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısı 3869'dur. Virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısı ise 116.916'ya ulaştı.⁵⁰ 11 Nisan'da Koronavirüs ile Mücadele Yüksek Komisyonu toplantısından sonra düzenlenen basın toplantısında IKBY Sözcüsü Cutyar Adil okul ve üniversitelerde

46 <https://nasnews.com/kurd/view.php?cat=26421>

47 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/140420214>

48 <https://www.kurdistan24.net/ckb/story/203967-هوارپهیمانان-بو-کور دستان-24 و تهبیژی-هوارپهیمانان-بو-کور دستان>

49 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/1404202128>

50 <https://www.rudaw.net/sorani/health/170420213>

uzaktan eğitime dönüleceğini belirtti. Adil, uygulamalı bölüm ve derslerin üniversite kampüsünde yapılacağı duyurdu.⁵¹

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır

Mısır'daki bir televizyon kanalına konuşan Mısır Dışişleri Bakanı Samih Şükri, Türkiye- Mısır ilişkileri için Mısır'ın her iki tarafın da faydasına olacak bir diyalog ve çıkarlara zarar verilmeyen uluslararası hukuk kurallarına uygun ilişkiler kurulmasında istekli olduğunu söyledi. Dışişleri Bakanı Mevlut Çavuşoğlu, Mısır'ın Türkiye'den bir heyeti davet ettiğini açıkladı, heyetin mayıs ayı başında Mısır'a gideceğini söyledi.⁵² Çavuşoğlu ayrıca Türkiye -Mısır ilişkilerinde yeni bir dönemin başladığını söyledi.⁵³

Kahire'ye bir ziyaret gerçekleştiren Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov burada Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi ve mevkidaşı Samih Şükri ile görüştü.⁵⁴ İki mevkidaş için düzenlenen basın toplantısında Lavrov, Rusya'nın Rönesans Barajı krizinde Mısır, Sudan ve Etiyopya'nın meşru haklarını garanti eden bir çözüm olduğuna inandığını söyledi. Lavrov üç ülkenin Afrika Birliği ara buluculuğunda müzakere etmelerini desteklediklerini dile getirdi. Samih Şükri ise Rusya'nın ikili ilişkileri sayesinde bu anlaşmazlığın bütün taraflarını etkileyebilecek gücüne inandıklarını söyledi. Şükri ayrıca Lavrov ile Filistin - İsrail barışı için konuştuklarını ve bağımsız bir Filistin devleti üzerinde durduklarını belirtti.⁵⁵ Lavrov ayrıca Kahire'de Arap Ligi Genel Sekreteri Ahmed Ebu Gayt ile Arap Ligi Genel Merkezinde bir görüşme gerçekleştirdi.⁵⁶

Mısır Dışişleri Bakanı Samih Şükri, Birleşmiş Milletler Libya Özel Temsilcisi Jan Kubis ile Libya'daki son gelişmeler üzerine bir görüşme gerçekleştirdi. Mısır Dışişleri Bakanlığı, görüşmenin Mısır'ın Libya'daki siyasi çözümü destekleme çabaları kapsamında gerçekleştiğini açıkladı.⁵⁷

• Libya

Libya Başkanlık Konseyi Başkanı Muhammed Yunus El-Menfi, Yunan Başbakanı Kiriakos Miçotakis'le görüşmesinde Başkanlık Konseyinin uluslararası anlaşma imzalama yetkisinin bulunmadığını duyurdu. Menfi Yunan mevkidaşı ile yaptığı görüşmesinde, "Cenevre Anlaşması gereği Başkanlık Konseyinin herhangi bir uluslararası anlaşma yapmasının mümkün olmadığını, bunun Ulusal Mutabakat Hükûmeti'nin yetkisinde olduğunu" belirtti.⁵⁸

51 <http://www.shanpress.com/details.aspx?jimore=28225>

52 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/misir-turkiye-ile-iliskileri-gelistirmek-istiyoruz/2205842>

53 <https://www.aljazeera.com/news/2021/4/14/turkey-hails-new-era-with-egypt-after-tensions>

54 <https://tass.com/politics/1276763>

55 <https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/409005/-/aspx>

56 <https://tass.com/politics/1276829>

57 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/egyptian-fm-un-envoy-discuss-developments-libya>

58 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-baskanlik-konseyi-baskani-yunanistanla-anlasma-imzalama-yetkilerinin-olmadigini-acikladi/2208896>

Rusya Dışişleri Bakanlığında yapılan açıklamaya göre, Lavrov, Moskova'da temaslarda bulunan Libya Millî Birlik Hükûmeti Başbakanı Dibeybe ile dün bir araya geldi. UBH'nin Dışişleri Bakanı Necla el-Menguş, Petrol ve Gaz Bakanı Muhammed Ahmed Oun ile Genelkurmay Başbakanı Orgeneral Muhammed el-Haddad'ın da hazır bulunduğu görüşmede, Libya'daki durum ele alındı. Libya meselesinin çözümünde son birkaç ayda ilerleme kaydedildiği vurgulanan görüşmede, bu bağlamda Libya'da geçiş döneminde hükûmetin oluşturulmasından memnuniyet duyulduğu ifade edildi.⁵⁹ Ayrıca Dibeybe'nin Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile Rusya ziyareti esnasında bir telefon görüşmesi gerçekleştirdiği açıklandı. Putin'in Dibeybe'ye, yıl sonunda ulusal seçimleri hazırlayacak ve yapacak olan geçici hükûmetin oluşumundan memnuniyet duyduğunu belirtildi. Görüşmede Rusya'nın, Libya'da uzun vadeli istikrarı sağlamak, egemenliği ve birliğini güçlendirmek, sosyal ve ekonomik kalkınmayı sağlamak için Libyalılar arasındaki siyasi süreci desteklemeye devam etmeye hazır olduğu vurgulandı.⁶⁰

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK), Libya'ya ateşkesi denetleme mekanizması gönderilmesine onay verdi. BM Genel Sekreteri Antonio Guterres'in Libya'da kalıcı ateşkesin sağlanması ve ateşkesin denetlenmesine yönelik mekanizma oluşturulması önerisinin kabul görmesinin ardından, BMGK, ateşkes denetleme mekanizmasına yetki veren kararı oy birliğiyle kabul etti. Guterres'in BM Güvenlik Konseyine sunduğu plana göre, belirli güvenlik ve lojistik kriterlerin karşılanması ardından Sirte'ye ateşkesi denetlemek için azami 60 gözlemci konuşlandırılacak. Silahsız ve üniformasız olacak gözlemciler, 5+5 Ortak Askerî Komitesi ile çalışacak.⁶¹

• Tunus

Tunus'un güneyindeki Sfaks kenti Sidi Mansour mevkiinde İtalyaya gitmeye çalışırken tekneleri batan 1'i çocuk 41 düzensiz göçmenin cansız bedenine ulaşıldı. Birleşmiş Milletler (BM) Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) ve Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından yapılan açıklamada, dün akşam Sfaks kenti Sidi Mansour mevkiinde batan teknede bulunan 1'i çocuk 41 kişinin cansız bedenine ulaşıldığı bildirildi. Tunus Ulusal Sahil Güvenlik ekiplerince bugün yürütülen arama kurtarma çalışmaları sonrası 3 kişi kurtarıldı. Kazada hayatını kaybedenlerin tamamının Sahraaltı Afrika bölgesinden olduğu kaydedildi.⁶²

Tunus güvenlik güçleri "Tunis Afrique Presse" haber ajansına baskın düzenledi ve hükûmetin medya grubu yönetici atamasını eleştiren gazetecileri göz altına aldı. Tunus Genel İşçi Sendikası ve pazı partiler ise hükûmeti medyayı kontrol altına alma girişimleri nedeniyle

59 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/rusya-disisleri-bakani-lavrov-libya-ulusal-birlik-hukumeti-basbakani-dibeybe-ile-gorustu/2210910>

60 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/putin-libya-ulusal-birlik-hukumeti-basbakani-dibeybe-ile-gorustu/2210122>

61 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bm-guvenlik-konseyi-libyaya-ateskesi-denetleme-mekanizmasi-gonderilmesini-onayladi-/2211613>

62 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/at-least-40-people-drown-in-shipwreck-off-tunisia-un/2211580>

uyardı. Tunuslu Gazeteciler Sendikası ise Tunus Afrique Presse ajansına yapılan polis baskını şiddetle kınandığını ve medyadaki güvenlik müdahalesinin tehlikeli ve kesinlikle kabul edilemez bir ihlal olduğunu ifade eden bir bildiri yayımladı.⁶³

• Cezayir

Fransa Başbakanı Jean Castex, yakın zamanda sert açıklamaların geldiği Cezayir'e ziyaretini, Kuzey Afrika ülkesindeki yeni tip koronavirüs (Covid-19) koşulları sonucu "toplantıların verimli geçemeyeceği" gerekçesiyle erteledi. Fransa Başbakanlık Ofisinden yapılan yazılı açıklamaya göre Castex'in bugün gerçekleştirilmesi planlanan Cezayir ziyareti, ev sahibi ülkedeki salgın koşulları göz önüne alınarak ertelendi. Ancak ziyarete ilişkin yeni bir tarih açıklanmadı. Paris'in tartışmalı bir sömürgeci tarihe sahip olduğu ve bu tarihle yüzleşme konusundaki isteksizliğinden rahatsız Cezayir makamlarından geçtiğimiz hafta sert açıklamalar gelmişti. Cezayir Çalışma Bakanı, yakın zamanda "Fransa ebedi ve geleneksel düşmanımız" ifadelerini kullanmıştı.⁶⁴ Konuyla ilgili 9 Fransız milletvekili de Cumhurbaşkanı Macron'a gerekli bilgi ve haritaların Cezayir'e sağlanması için çağrı da bulundu.⁶⁵

Cezayir Hükûmeti Sözcüsü ve İletişim Bakanı Ammar Belhimer, yabancı grupların Hirak protestolarını Cezayir karşıtlığı için araç olarak kullandıklarını söyledi. Belhimer, bu tür teşebbüslere bilinçli olmayarak katkı sağlayanları eğitmeye çalıştıklarını söyledi.⁶⁶

• Fas

Mısır Dışişleri Bakanlığında yapılan yazılı açıklamaya göre, Mısır Dışişleri Bakanı Samih Şükri ve Faslı mevkidaşı Nasır Burita video konferans yöntemiyle görüşme gerçekleştirdi. İki bakan, Libya'da devam eden barış sürecinin sürdürülebilmesi ve diğer bölgesel konular hakkında genel bir istişarede bulundu. Libya'da kapsamlı ve kalıcı çözümün devamlılığı için iki ülkenin ortak çalışmaya yoğunlaşması konusunda mutabık kalınan görüşmede, kardeş Libya halkının refahını yeniden tesis etmeye yönelik barışçıl çözümlerin sürdürülmesi noktasındaki gerekliliğinin önemi vurgulandı.⁶⁷

Fas Kraliyet Silahlı Kuvvetleri toplamda 70 milyon dolar tutarında 13 adet Bayraktar TB2 almak için sözleşme imzaladı. Anlaşmaya göre Fas 4 adet yer istasyonu bir simülasyon sistemi ve bilgi işlem için bir adet de dijital sistem alacak. Ayrıca Fas hava üslerinde bir drone operasyon merkezi kurulacak. Fas askerî personeli eğitimin yanı sıra lojistik ve teknik destek de alacak.⁶⁸

63 <https://www.middleeastmonitor.com/20210415-tunisia-trade-unions-slam-security-raid-of-news-agency/>

64 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/fransiz-basbakani-sert-aciklamalari-geldigi-cezayire-ziyaretini-iptal-etti/2205295>

65 <https://www.middleeastmonitor.com/20210415-french-mps-urge-macron-to-provide-data-about-nuclear-waste-buried-in-algeria/>

66 <https://www.middleeastmonitor.com/20210415-algeria-accuses-foreign-parties-of-using-hirak-movement-dishonest-means-to-wage-war/>

67 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/misir-ve-fas-disisleri-bakanlari-libya-daki-baris-surecini-gorustu/2210430>

68 <https://www.morocoworldnews.com/2021/04/339952/morocco-to-acquire-13-bayraktar-tb2-military-drones-from-turkey/>

Rusya Dışişleri Bakan Yardımcısı Sergey Vershinin'in ve Fas'ın Moskova Büyükelçisi Lotfi Bouchaara'nın, Moskova'da Batı Sahra sorunu üzerine görüşmelerde buldukları açıklandı. Rusya Dışişleri Bakanlığı yaptığı açıklamada Batı Sahra sorununun çözümüne vurgu yaparak BM Güvenlik Konseyi gündemindeki konular hakkında derinlemesine görüş alışverişini yaptı dedi.⁶⁹

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

Suudi Arabistan Dışişleri Bakanlığı, İran'ın nükleer programından endişe duyduklarını, uranyum zenginleştirmesinin %60 oranına yükselmesinin barışçıl bir amacı olamayacağını açıkladı. Bakanlık tarafından Suudi Arabistan'ın İran'ı gerginliği yükseltmemeye ve istikrarı korumaya davet ettiği belirtildi. Uluslararası topluma ise daha geniş kapsamlı bir nükleer anlaşma hazırlanması için çağrı yapıldı.⁷⁰

İngiltere'de lobi faaliyetlerinin gündeme gelmesinin ardından Suudi Arabistan'ın Newcastle United'ı satın alma girişiminde İngiltere hükûmetinin rolü olduğu iddia edildi. Anlaşmada birtakım zorluklar yaşanmasının ardından Muhammed bin Selman'ın Başbakan Boris Johnson'dan durumu düzeltmesini istediği ve Başbakan'ın bunun üzerine kulüple iletişime geçtiği belirtildi ancak hükûmet bu iddiayı yalanladı.⁷¹

Hamas, Suudi Arabistan'dan tüm Filistinli mahkûmları serbest bırakmasını talep etti. Tutukluların Suudi yasalarına uyararak Filistin davasını savundukları belirtildi. Hamas Sözcüsü Fevzi Berhum dinî, ahlaki ve etik olarak özellikle ramazanda serbest kalmalarının gerektiğini söyledi.⁷²

ABD'deki savaş karşıtı aktivistler, Yemen'deki insani krize dikkat çekmek adına Washington'da açlık grevine girdi. ABD'nin Suudi Arabistan öncülüğündeki Yemen koalisyonuna verdiği desteği durdurmasını talep edildi.⁷³

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

ABD'nin BAE'ye 50 F-35 savaş uçağı ve 18 insansız hava aracı (İHA) satışını öngören 23 milyar dolarlık anlaşmayı onayladığı duyuruldu. Açıklama ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü tarafından yapıldı. Söz konusu anlaşma önceki Başkan Donald Trump'ın görevdeki son gününde imzalanmıştı. Joe Biden'ın ocak ayında göreve gelmesiyle birlikte anlaşmanın incelenmek

69 <https://www.morocoworldnews.com/2021/04/339810/morocco-russia-continue-diplomatic-discussion-on-western-sahara/>

70 <https://www.middleeastmonitor.com/20210415-saudi-arabia-concerned-with-irans-nuclear-programme/>

71 <https://www.middleeastmonitor.com/20210415-johnson-reportedly-intervened-to-rescue-saudi-deal-to-buy-newcastle-united/>

72 <https://www.middleeastmonitor.com/20210415-hamas-urges-riyadh-to-release-palestinian-detainees/>

73 <https://www.middleeastmonitor.com/20210415-us-activists-on-hunger-strike-over-support-for-yemen-war/>

üzere askıya alındığı duyurulmuştu. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü anlaşmanın detaylarının incelenmeye devam ettiğini de sözlerine ekledi.⁷⁴

BAE'nin Washington Büyükelçisi Yusuf El Uteybe Stanford Üniversitesi'nin Hoover kuruluşuna verdiği röportajda ülkesinin Hindistan ile Pakistan arasında ara buluculuk yaptığını ifade etti. İki ülkenin aralarındaki sorunları konuşabilecekleri sağlıklı bir iletişimin kurulmasının ara buluculuk faaliyetlerinin temel amacı olduğunu belirtti. Konuya ilişkin bilgisi olan başka kaynaklar da Hindistan ve Pakistan istihbarat servislerinden üst düzey yetkililerin ocak ayında Dubai'de bir araya geldiğini bildirdi.⁷⁵

BAE Dışişleri Bakanı'nın İsrail Dışişleri Bakanı ile birlikte Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nden mevkidaşları ile bir araya gelmek üzere Kıbrıs'a gittikleri belirtildi. Dörtlü görüşmelerde bölgesel meselelerin yanı sıra ekonomi, güvenlik, pandemi önlemleri ve seyahat koridorlarının oluşturulması gibi meselelerin ele alındığı bildirildi.⁷⁶

BAE ile Ürdün arasında savunma alanında mutabakat zaptı imzalandı. Yapılan açıklama göre imzalanan mutabakat zaptı askerî endüstrinin yanı sıra iki ülke arasındaki askerî iş birliğinin geliştirilmesini de hedeflemektedir. Mutabakat zaptının her iki ülkenin yararına olacağı ve ikili ilişkileri güçlendirileceğine vurgu yapıldı.⁷⁷

• Katar

Katar'ın Suudi Arabistan Büyükelçiliği Maslahatgüzarı ile Suudi Arabistan Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı arasında Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'da bir görüşme gerçekleşti. Görüşme 2017 yılında başlayan krizin Ocak 2021'deki Al Ula Anlaşması ile sona ermesinden sonra iki ülke arasında Riyad'da gerçekleşen ilk diplomatik görüşme olması hasebiyle önem taşımaktadır. İki ülke arasında şubat ayında Katar'da ilk diplomatik toplantı yapılmıştı.⁷⁸

Katar'da hayata geçirilen yeni bir düzenlemeyle ülkedeki yabancı yatırımcıların hisse senedi borsasında listelenen şirketlerin %100'üne sahip olabilmesinin önü açıldı. Daha önce yabancı yatırımcılar %49 hisseye sahip olabiliyordu. Bu düzenlemenin ülkeye daha çok yabancı yatırımcı çekme yolunda atılmış bir adım olduğu belirtildi. Analistler, yapılan düzenlemenin yürürlüğe girmesiyle birlikte ülke ekonomisine 1,5 milyar dolarlık bir sermaye girişinin beklendiğini ifade etti.⁷⁹

74 <https://www.middleeastmonitor.com/20210414-biden-confirms-23bn-arms-sales-to-uae/>

75 <https://www.reuters.com/world/india/uae-is-mediating-between-india-pakistan-says-senior-diplomat-2021-04-15/>

76 <https://www.middleeastmonitor.com/20210416-israel-and-uae-foreign-ministers-meeting-greek-and-cypriot-counterparts-for-regional-talks/>

77 <https://wam.ae/en/details/1395302927222>

78 <https://www.dohanews.co/qatari-envoy-to-riyadh-holds-first-diplomatic-meeting-with-saudi-official/>

79 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/qatar-allows-full-foreign-ownership-of-listed-companies/2210451#:~:text=The%20Qatari%20Council%20of%20Ministers,on%20the%20Doha%20Stock%20Exchange.&text=The%20program%20aims%20to%20ensure,affected%20by%20the%20coronavirus%20pandemic.>

Öte yandan Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği (MÜSİAD) Başkanı Abdurrahman Kaan, Katar'a bir ziyaret gerçekleştirdi. Kaan ziyareti kapsamında Katar Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Şeyh Halife bin Casim Al Tani ile bir araya geldi. Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesinden Türkiye'ye yatırım trendinin devam edeceğinin altını çizen Türk yetkili, Katarlı ve Türk iş insanlarının iki ülke arasındaki ticari ilişkilerden memnun olduğunu ifade etti. Abdurrahman Kaan ayrıca iki ülke arasındaki ticaret hacminin önümüzdeki dönemde 5 milyar doları geçeceğini de vurguladı.⁸⁰

Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al Sani ile Suudi Kralı Selman bin Abdülaziz arasında bir telefon görüşmesi gerçekleşti. Körfez uzlaşısından bu yana iki lider arasındaki ilk görüşme olması hasebiyle önem taşıyan temasta Katar Emiri Suudi Kralı'na ramazan ayı dolayısıyla tebriklerini ilettiler.⁸¹

Benzer bir görüşme Katar Emiri ile İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani arasında da gerçekleşti. İki lider arasındaki telefon görüşmesinde Hasan Ruhani, İsrail'in bölgedeki askerî varlığından duyduğu endişeyi de dile getirdi. İran Cumhurbaşkanı bu durumun bölgede bir kriz ortamı yarattığını ve bu krizin çözümünün bölge ülkeleri arasında gerçekleşecek yapıcı bir diyalog mümkün olduğunu vurguladı.⁸²

• Yemen

Yemen'de İran destekli Husilerin Suudi Arabistan topraklarına karşı saldırıları devam etmektedir. Husilerin askerî sözcüsü Yahya Saree hafta başında yaptığı açıklamada 15 İHA ve 2 balistik füze ile Suudi Arabistan'daki askerî pozisyonları ve petrol tesislerini hedef alan saldırılar gerçekleştirdiklerini duyurdu.⁸³ Yine başka bir açıklamada da Suudi Arabistan'ın Cizan şehrindeki Aramco petrol rafinerisi ile Patriot hava savunma sistemi bataryalarının Husi milislerce hedef alındığı bildirildi.⁸⁴ Suudi liderliğindeki Arap Koalisyonu ise Cizan'ı hedef alan saldırıların başarısız olduğunu 4 İHA ve 5 füzenin imha edildiğini duyurdu.⁸⁵

Öte yandan Yemen'deki Hadi hükûmeti daha fazla yakıt gemisinin Husilerin kontrolünde bulunan Hudeyde Limanı'na yanaşmasına izin verildiğini duyurdu. Gemilerin sayısı hakkında bir detay verilmedi. Geçen ay Suudi Arabistan'ın Yemen'de kapsamlı bir ateşkes planı açıklamasının ardından da 4 yakıt gemisinin Hudeyde Limanı'na girişine izin verilmişti.⁸⁶

80 <https://www.middleeastmonitor.com/20210413-turkey-qatar-trade-volume-exceeds-5bn-target/>

81 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/qatari-emir-sends-ramadan-greetings-to-saudi-king/2207012>

82 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/qatari-emir-sends-ramadan-greetings-to-saudi-king/2207012>

83 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/yemen-rebels-claim-massive-aerial-attack-on-saudi-arabia/2206065>

84 <https://www.aljazeera.com/news/2021/4/15/yemens-houthis-say-attacked-aramco-patriot-targets-in-jazan>

85 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/saudi-led-forces-destroy-4-houthi-drones-5-missiles/2209991>

86 <https://www.reuters.com/world/middle-east/yemen-government-approves-more-fuel-ships-dock-hodeidah-port-2021-04-15/>

• Kuveyt

Kuveyt Parlamento Başkanı Marzuk el-Ganim, Kuveyt Başbakanı Şeyh Sabah'ın 2022'ye kadar herhangi bir şekilde mecliste sorgulanmasını askıya almak adına parlamento oturumunda oylama yaptı ancak milletvekilleri tepki gösterdi ve arbede yaşandı. El-Ganim, oylamaya devam ederek 33 oyla milletvekilleri tepki gösterse de kararı onayladı.⁸⁷ Sağlık Bakanı Dr. Basel el-Sabah'ın sorgulanması için yapılan önerenin iki hafta ertelenmesi de 34/59 oy ile onaylandı. Milletvekillerinin bazıları buna da bakanın cevap vermesi gerektiği sorular olduğunu söyleyerek tepki gösterdi.⁸⁸

Yolsuzluk suçlamaları sebebiyle eski Başbakan Cabir el-Mubarek el-Hamad el-Sabah'a Kuveyt Mahkemesi tarafından ihtiyati tutukluluk cezası verildi. Ordu Fonu olarak bilinen davada eski İçişleri ve Savunma Bakanı Halid el-Cerrah ile ordudan iki yetkilinin de tutukluluklarının devam edeceği belirtildi.⁸⁹

İçişleri Bakanlığı, geçen ay Kuveyt Anayasa Mahkemesi tarafından Emir'e hakaret ettiği gerekçesiyle milletvekilliği düşürülen Bader Al Dahum yerine, aday olmak isteyenler için beşinci seçim bölgesinde başvuruların başladığını açıkladı.⁹⁰

• Umman

Umman Dışişleri Bakanlığı, İran destekli Husilerin sözcüsü Muhammed Abdulsalem ile görüşmelerini açıkladı. Görüşmede Yemen'deki savaşı durdurmak adına neler yapılabileceğine, güvenliği ve istikrarı arttırmak adına tüm tarafların siyasi bir çözümde buluşmasının önemine değinilmiştir.⁹¹

• Bahreyn

Bahreyn Kralı Hamed bin İsa El Halife bir kraliyet kararnamesi yayımlayarak cezalarının bir kısmını çekmiş olan 91 mahkûm için af çıkardı. Bu kararnamenin 91 mahkûma toplumla yeniden bütünleşme ve ülkenin kalkınmasına katkıda bulunmalarına fırsat verdiğinin altı çizildi.⁹²

Suudi Arabistan ve Bahreyn arasında oluşturulan Koordinasyon Konseyinin beş alt komitesinden biri olan Ekonomi, Enerji, Ticaret ve Endüstri Koordinasyon Komitesinin ilk toplantısı video konferans yöntemiyle gerçekleştirildi.⁹³

87 <https://gulfnews.com/world/gulf/kuwait/video-kuwait-parliamentary-session-adjourned-amid-clash-between-government-parliament-1.78491502>

88 <https://gulfnews.com/world/gulf/kuwait/kuwaiti-parliament-postpones-interrogation-of-minister-of-health-for-two-weeks-1.78517641>

89 <https://www.middleeastmonitor.com/20210414-kuwait-orders-detention-of-ex-pm-on-corruption-charges/>

90 <https://gulfnews.com/world/gulf/kuwait/kuwait-by-elections-in-fifth-district-opened-to-fill-vacant-seat-1.78564859>

91 <https://timesofoman.com/article/100167-omans-foreign-minister-receives-al-houthi-group-spokesperson>

92 <https://www.bna.bh/en/HMKingpardons91inmates.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDmOQ0XsvWQARn04zjrMt2pU%3d>

93 <https://www.bna.bh/en/SaudiBahrainiCoordinationCouncilsEconomicCommitteeholdsfirstmeeting.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDhchN9nqF7mbRrKYTYtroDQ%3d>

ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli

Rusya ve Pakistan arasında gerçekleştirilen ikili görüşmede Rusya, LNG tedarik etmeyi teklif ettiğini ve Gazprom, Rosneft ve Novatek firmalarının bununla ilgilendiklerini açıkladı. Pakistan'ın, Karaçi'den Lahor'a kadar uzanan Pakistan Stream boru hattının bu teklifte etkili olduğunu bildirdi.⁹⁴

Rus Rosneft Firmasının Taymir Yarımadası'ndaki LNG gaz üretimi için yapılan ihaleyi kazandığı bildirildi. Rosneft'in yıllık 50 milyon metrik ton LNG üreteceği kaydedildi.⁹⁵

Çinli yatırımcıların İran'daki bitcoin madenciliği tesislerini yeniden başlattıkları açıklandı. Bitcoin madenciliği yapılan tesisler 4 ay kapalı kaldıktan sonra, Çinli yatırımcıların büyük bir finansman sağlaması ile yeniden açıldığı bildirildi. Çin'in, 25 yıllık sözleşme çerçevesinde bitcoin madenciliğine büyük paralar aktardığı açıklandı.⁹⁶

Kırgızistan'ın, Kazakistan, Belarus, Ermenistan ve Rusya'nın da dâhil olduğu Avrasya Ekonomik Birliği (EAEU) ile ortak elektrik enerjisi piyasası oluşturma önerisinde bulunduğu açıklandı. Buna göre elektrik satıcılarına ve alıcılarına uygulanan KDV ödeme prosedürlerinin daha basit hâle gelmesinin teklif edildiği aktarıldı.⁹⁷

BP, Chevron, ExxonMobil, Shell ve Total gibi petrol devlerinin 2020 yılında toplamda 77 milyar USD değerinde para kaybettikleri, petrol ve doğal gaz sahalarını ve rafinerilerini satmaya çalıştıkları belirtildi. Yeterince yeni saha geliştiremeyen Shell, Exxon ve Chevron gibi uluslararası petrol şirketlerinin, önümüzdeki dönemde küresel petrol piyasasında paylarını kaybedecekleri değerlendirildi.^{98 99}

Macar-Magyar Olaj-és Gázipari Nyrt. Şirketinin (MOL) BP liderliğindeki Azerbaycan'daki Azer-Çirak-Güneşli petrol sahasından alınan %9,6'lık hissedenden elde edilen sonuçtan memnun olduklarını, bu katkının MOL'ün Hırvatistan ve Macaristan'daki on-shore sahalarının önemli bir üretim düşüşünü telafi ettiğini ve yeni yatırımlar yapmayı umduklarını belirtti.¹⁰⁰

Yunanistan'a yapılan LNG tedarikinin, Azerbaycan'ın Avrupa'ya gaz tedarik ettiği TANAP üzerinden Southern Gas Corridor'un başlatılması ve yükselen LNG spot fiyatlarının LNG kargolarını Asya pazarına yönlendirilmesi ile birlikte 2021'in ilk çeyreğinde yarı yarıya azaldığı bildirildi.¹⁰¹

94 <https://www.rt.com/business/520476-russia-pakistan-lng-supplies/>

95 <https://www.naturalgasworld.com/rosneft-wins-rights-to-arctic-gas-acreage-87249>

96 <https://cointelegraph.com/news/chinese-investors-reboot-iranian-bitcoin-mining-facility>

97 https://24.kg/english/189729_Kyrgyzstan_proposes_to_launch_project_on_EAEU_common_electricity_market/

98 <https://oilprice.com/Energy/General/Big-Oils-Dwindling-Reserves-Are-A-Major-Problem.html>

99 <https://www.desmog.com/2021/04/16/fossil-fuel-companies-tough-sell-oil-gas-sites-environmental-clean-up/>

100 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/coal/041421-interview-mol-eyes-carbon-capture-expansion-further-acquisitions-upstream-chief>

101 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/natural-gas/041321-analysis-greece-sees-lng-imports-drop-in-q1-as-azeri-pipeline-flows-begin>

• Türkiye

Türkiye ile Libya arasında stratejik ortaklık için görüşmelerinin yapıldığı açıklandı. Görüşme de petrol, elektrik, diğer enerji kaynakları ile Libya'nın diğer yeraltı zenginlikleri hakkında fikir alışverişi yapıldığı bildirildi. Ayrıca, Türk şirketlerinin sadece elektrik santrallerini değil aynı zamanda elektrik tedarikini de içeren bir dizi proje yapacakları da belirtildi.^{102 103}

• Ortadoğu

20 milyar varilin üzerinde geri kazanılabilir rezerviyle dünyanın en büyük petrol sahalarından biri olan Irak'ın West Qurna 1 petrol sahasında, Irak ABD merkezli ExxonMobil Şirketinin %32'lik hissesine alıcı bulmak için diğer ABD'li şirketlerle görüştüğü açıklandı. West Qurna 1 sahasında PetroChina %32,7, ITOCHU Corp. %19,6, Endonezya'nın Pertamina'nın %10 ve Irak'ın Petrol Arama Şirketinin (SOMO) %5'lik hissesi bulunmaktadır.¹⁰⁴

IKBY'nin Başika sahasında Norveç merkezli DNO Şirketinin, kuyulardaki üretimleri hızlandırmak istediği açıklandı.¹⁰⁵

Irak'ın Kerkük vilayetinin kuzeybatısında bulunan Bai Hassan petrol sahasındaki petrol kuyusunun kimliği belirlenmeyen silahlı kişiler tarafından patlatıldığı açıklandı. Bai Hassan petrol sahasındaki 105 numaralı kuyunun IŞİD tarafından hedef alındığı iddia edilmektedir. Çıkan yangını söndürme çalışmalarının hala devam ettiği ancak kayda değer bir zararın olmadığı bildirildi.^{106 107}

Suriye'de ABD destekli Suriye Demokratik Güçleri (SDG) tarafından kontrol edilen Al Has-sad'daki hapisaneden 60 IŞİD mensubu tutsağın Al Omar'deki petrol sahasına Apache tipi askerî helikopter eşliğinde ABD tarafından nakledildiği haberi verildi. ABD tarafından eğitilen bu tutsakların, Ahmad Al-Khabil liderliğindeki Kabile Ordusuna entegre olmak için getirildikleri kaydedildi.¹⁰⁸

Suudi Aramco, petrol boru hattı varlıklarına yapılan yatırımın finansmanı için alınan banka borcunun kapatılması için tahvil ihracına gideceği bildirildi.¹⁰⁹

Suudi Arabistan'ın başta Hindistan olmak üzere Asyalı rafineri müşterilerinin mayıs kontratlarında bütün ham petrol ihtiyaçlarını karşılayacağı açıklandı. Suudi Arabistan'dan olumlu

102 <https://www.dailysabah.com/business/energy/turkey-libya-hold-broad-talks-vow-stronger-oil-gas-cooperation>

103 <https://www.turkishnyradio.com/turk-sirketleri-libyada-yeni-enerji-ve-saglik-planlarini-degerlendirecek/>

104 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/041521-iraqs-oil-ministry-in-talks-with-us-energy-companies-to-sell-exxons-stake-in-west-qurna-1>

105 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/041521-iraqs-oil-ministry-in-talks-with-us-energy-companies-to-sell-exxons-stake-in-west-qurna-1>

106 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/gunmen-blow-up-oil-well-in-iraq-s-kirkuk/2212013>

107 <https://www.arabnews.com/node/1844326/business-economy>

108 <https://en.mehrnews.com/news/172040/US-transfers-60-ISIL-members-to-Syria-s-largest-oil-field>

109 <https://maaal.com/archives/20210415/اروتترز-مستثمرون-في-خطوط-أنايبب-أرامك/>

yanıt alan Asyalı rafinerilerin ABD'den tedarik ettikleri ham petrol hacmini azalttıkları aktarıldı.¹¹⁰

Suudi Arabistan, 12 Nisan'da Yemenli Husilerin Jubail ve Cidde'deki Suudi Aramco rafinerilerini hedef aldığını ve petrol tesisinde büyük bir yangına neden olduğu belirtildi.^{111 112 113 114}

Suudi Arabistan'ın, Yemen için Kalkınma ve Yeniden Yapılandırma Programı çerçevesinde Yemen'deki 80'den fazla elektrik santrali için 422 milyon USD değerinde 1,260 milyon metrik ton petrol türevinin hibe edileceği bildirildi.^{115 116}

İran'da uranyum zenginleştirme alanındaki en büyük santrifüj tesisi olan Natanz Nükleer Tesisi'nin hedef alınan bir saldırının gerçekleştiği bildirildi. İran tarafından, Mossad'ın siber yöntemlerle gerçekleşen saldırı ile yeraltı santrifüjlerine enerji sağlayan iç enerji sistemini yok eden büyük bir patlama gerçekleştiği bildirildi. Patlamanın binlerce uranyum santrifüjüne zarar verdiği kaydedildi. İran, patlamayı yapan kişinin resmini yayımlayarak İranlı Reza Karimi adlı kişinin Interpol'ün kırmızı bültenle arananlar listesinde olduğunu da açıkladı. İsrail, İran'ın nükleer silah üretmesini engellemek için ellerinden geleni yapacaklarını açıkladı.^{117 118 119 120 121 122}

İrânın Hint Okyanusuna açılan tek limanı olan Chabahar Limanı'na doğal gaz gönderimi için İran hükûmetinin 2,8 milyar USD'lik yatırım yaptığı bildirildi. Limana ve Makran kıyılarına iletilecek doğal gazın ülke ekonomisini rahatlatacağı dile getirildi.¹²³

İsrail'in offshore doğal gaz sahalarından Ashkelon ve Ashdod şehirleri arasında kalan yüksek basınç boru hattı için Yunanistan merkezli Corinth Pipeworks Şirketinin İsrail Doğal Gaz Hattı'na (INGL) çelik boru tedarik edeceği açıklandı.¹²⁴

İtalyan Saipem Firması, Katar'ın North Field Production Sustainability Pipelines Project'i için 1 milyar USD'lik bir ihaleyi kazandığını, Ras Laffan'dan Qatargas kuzey ve güney tesislerine

110 <https://www.worldoil.com/news/2021/4/10/saudis-cover-asian-refinery-orders-as-oil-output-ramps-up>

111 <https://oglinks.news/saudi-aramco/news/oil-prices-surge-on-chinas-growing-energy-demand>

112 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/saudi-led-forces-destroy-4-houthi-drones-5-missiles/2209991>

113 <https://www.tehrantimes.com/news/459763/Yemeni-drones-missiles-hit-Aramco-refineries-military-sites>

114 <https://www.aljazeera.com/news/2021/4/12/yemens-houthi-rebels-claim-strikes-on-saudi-oil-plants>

115 <https://yemenonline.info/special-reports/5245>

116 <https://www.arabnews.com/node/1842401/saudi-arabia>

117 <https://turkish.aawsat.com/home/article/2920766/natanzda-ne-oldu-nasil-oldu?amp>

118 <https://t24.com.tr/haber/iran-devlet-televizyonu-natanz-nukleer-tesisi-ndeki-saldiriyla-ilgili-bir-supheliyi-gosterdi,946667>

119 <https://www.dw.com/fa-ir/اسرائیل-برای-جلوگیری-از-اتمی-شدن-ایران-هر-کاری-انجام-میدهدیم/a-57233069>

120 <https://www.thedailystar.net/world/news/iran-blames-israel-vows-revenge-2076925>

121 <https://www.eghtesadnews.com/بخش-اخبار-سیاسی-57/405189-انتقام-ایران-از-اسرائیل-چگونه-خواهد-بود>

122 <https://www.makan.org.il/item/?itemid=104057>

123 <https://www.tehrantimes.com/news/459647/Over-2-8b-spent-on-natural-gas-supply-to-Chabahar-port>

124 <https://www.offshore-mag.com/pipelines/article/14201544/corinth-pipeworks-to-supply-pipes-for-ingl-offshore-israel>

kadar toplam yaklaşık 300 km uzunluğundaki üç ihracat ana hattını ve kara bağlantılarını yapacağını açıkladı. Şirket daha önceden de North Field Production Sustainability Pipelines Project'in offshore sahasını geliştirilmesi için 1,7 milyar USD değerinde bir anlaşma imzalamıştı.^{125 126}

Mısır'ın Egyptian Electricity Transmission Company'nin, 2021-2022 mali yılında Mısır'ın elektrik şebekesini iyileştirmek için 0,85 milyar USD'lik yatırım yapacağı açıklandı.¹²⁷

Mısır ve Rusya'nın, ticari ve enerji gibi konularda görüşme gerçekleştirdiği açıklandı. Mısır'da bir Rus firmasının inşa ettiği dört reaktörlü bir enerji santralının görüşüldüğü ve Rus şirketlerinin Süveyş Kanalı bölgesinde sanayi tesisleri inşa etmek için 7 milyar USD'lik yatırım yapmasının beklendiği kaydedildi.¹²⁸

Lübnan Enerji Bakanı, Lübnan'da yaşanan yakıt krizinin ana nedeninin Suriye'ye kaçak yollarla yakıt satan Lübnanlı kaçakçılar olduğunu bildirdi. Bakan, Lübnan'da 20 litre yakıtın resmî satış fiyatının 26 USD iken Suriye'de resmî satış fiyatının 111 USD olduğu ancak Suriye'nin karaborsasında 190 USD'den satıldığını aktardı.¹²⁹

BAE'nin ADNOC Logistics & Services (ADNOC L&S), iki adet çok büyük ham petrol taşıma tankeri (VLCC) aldığını ve bunların 2023 yılında teslim edileceği bildirildi. ADNOC L&S'nin 2021 Şubat ayında 6 kargo gemisi eklemesiyle birlikte, bu yıl 16 milyon varillik ek kapasite ile daha fazla Murban petrolü ihraç edilebileceği kaydedildi¹³⁰

Fransız Total, 41 milyon varillik petrol rezerviyle Afrika'nın en büyük petrol rezervine sahip ülkesi olan Libya ile petrol ve doğal gaz sektörüne katılımını gerçekleştirmek için 20 Nisan 2021'de karşılıklı görüşme gerçekleştireceklerini açıkladı.¹³¹

Libya'nın önemli petrol saha ve tesislerini kontrol eden Petrol Tesisleri Muhafızlarının, hükümet ile maaşların ve saha ödeneklerinin ödenmemesi konusunda anlaşamadıkları için bazı petrol terminallerinin kapanma ile karşı karşıya kaldığı açıklandı. Geciken ödeneklerinin nedeninin Ulusal Birlik Hükümeti'nin 2021 bütçesinin hâlâ onaylanmaması olduğu aktarıldı.¹³²

125 <https://www.saipem.com/en/media/press-releases/2021-03-22/saipem-awarded-new-contract-qatargas-worth-over-1-billion-usd-north>

126 <https://www.saipem.com/en/media/press-releases/2021-02-22/saipem-awarded-qatargas-contract-offshore-development-north-field>

127 <https://english.mubasher.info/news/3792167/Egyptian-Electricity-Transmission-eyes-EGP-13-3bn-investments-in-FY21-22/>

128 <http://global.chinadaily.com.cn/a/202104/14/WS60764aaea31024ad0bab5660.html>

129 <https://www.thisismoney.co.uk/wires/reuters/article-9475531/Lebanon-energy-minister-blames-fuel-shortage-Syria-smuggling.html>

130 <https://oglinks.news/adnoc/news/buys-2-very-large-crude-carriers>

131 <https://www.africaoilandpower.com/2021/04/13/total-ceo-to-meet-with-libyan-government/>

132 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/041221-libyan-pay-dispute-returns-could-lead-to-some-oil-port-closures>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ

(12-18 NİSAN 2021)

• Rusya, Arap Dünyasının Lideri ile İş Birliği Kurmak İstiyor

Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsü Bilimsel ve Analitik Bilgi Merkezi Başkanı, Siyaset Bilimi Doktoru Nikolay Polotnikov'un Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov'un Mısır ziyareti ile ilgili değerlendirmesi Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsü sayfasında yayımlandı. "[Rusya, Arap Dünyasının Lideri ile İş Birliği Kurmak İstiyor](#)" başlıklı değerlendirmede, her iki ülkenin iş birliğinin derinleşmesini büyük hevesle bekledikleri ifade edilmiştir. Uzman önce, Mısır'da yaşanan siyasi ve ekonomik sorunlara değinmiştir: "Diğer ülkeler gibi Mısır ekonomisi de koronavirüs salgınından etkilendi. Hizmet sektörü en büyük zararı gördü. Ülkede çevre sorunları ağırlaşıyor, ciddi bir içme suyu kıtlığı yaşanmakta. Genel olarak, Mısır'da su ile ilgili sorunlar her yıl daha da kötüleşecek." Yazara göre Mısır hükûmeti, toplumda radikal duyguların ortaya çıkmasına zemin hazırlayacak olan yoksulluk ve işsizlik sorunlarına çözüm bulmanın, ekonomide petrol dışı sektörü geliştirmenin ve aynı zamanda bölgedeki çatışmaların olumsuz etkilerini en aza indirmenin gerekli olduğunun farkındadır. Ortaya çıkan bu gibi sorunların çözümü için Mısır yönetimi, Rusya ile karşılıklı yarar sağlayan iş birliğinin derinleştirilmesine büyük umutlar bağlamaktadır.

Yazıda, iki ülke arasındaki ilişkilerin tarihine de değinilerek bu konuda iniş çıkışların yaşandığı da ifade edilmiştir: "SSCB'nin yardımıyla Mısır'da yaklaşık yüz büyük sanayi tesisi inşa edildi. Bu sitelerin çoğu hâlâ Mısır ekonomisinde önemli bir rol oynuyor." 1967 ve 1973 yılları arasında ortaya çıkan Arap-İsrail savaşlarına dikkat çeken uzman, Moskova'nın zor zamanlarda Mısır'ı defalarca kurtardığını, siyasi sistemin konfigürasyonuna bakılmaksızın Mısır'ın, sadece Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesinde değil, genel olarak küresel uluslararası süreçlerde de Rusya'nın stratejik ortağı olduğunu ve olmaya devam ettiğini belirtti: "Mısır, yoğun endüstriler de dâhil olmak üzere Rusya ile ortak projelerin geliştirilmesini umut ediyor. Nitekim, inşaatının 2022'de başlaması öngörülen 'El Dabaa' Nükleer Santrali binlerce iş yerinin açılmasına, diplomalı Mısır gençlerin potansiyelinin gerçekleştirilmesine ve ülkedeki enerji açığının önemli ölçüde azaltılmasını sağlayacak." Ayrıca uzman, Mısır ile iş birliğinin geliştirilmesinin Rusya için de faydalı olduğu görüşünü savundu: "Mısır, Rus ürünlerinin satışı, mal ve hizmet ihracatı için geniş bir pazar olduğu gibi Arap dünyasının en büyük ve Afrika'nın ikinci büyük ülkesidir." Polotnikov, Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesinin oluşan sorunlarının çözümü bulması konusunda Mısır ile iş birliğinin Rusya için de önemli olduğunu ve bu bağlamda ülkelerin yaklaşımlarının büyük ölçüde örtüşüğünü ifadelerine ekledi.

• Lübnan Krizi: Hükûmet Boşluğu ve Kronik Durgunluk

Rusya Bilimler Akademisi Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü (IMEMO), sayfasında Ortadoğu Araştırmaları Merkezinin genç araştırmacısı İbrahim İbrahimov'un "[Lübnan Krizi: Hükûmet Boşluğu ve Kronik Durgunluk](#)" başlıklı değerlendirmesi yayımlandı. Yazıda Lübnan krizi, nedenleri, etkileri ve aynı zamanda çözüm önerileri ayrıntılı başlıklarla yer almıştır.

Lübnan cumhuriyetinin neredeyse iki yıldır derin bir siyasi ve ekonomik krizin içinde bulunduğuna dikkat çeken uzman, buhranın nedenlerini açıklamıştır: "Ekim ayının sonunda, başbakan görevini alan Hariri, dış yardıma erişimi açan Fransız girişiminden yararlanmak için reformları gerçekleştirmek üzere derhâl çalışan bakanlar kabini bir araya getirmeye hazır olduğunu ilan etmesine rağmen Lübnan siyasi sahnesinin tüm taraflarını tatmin edecek bir uzlaşma bulamadı. Hükûmet krizi, ülkenin güvenliğine ve istikrarına yönelik artan tehditlerle birlikte kötüleşen bir sosyo-ekonomik durumun zemininde ortaya çıkıyor. Beyrut'ta ve ülkenin diğer şehirlerinde ise müzakerelerin başarısızlıkla sonuçlanmasının ardından geleneksel olarak protestolar patlak verdi."

Yazıda iç siyasi ve bölgesel gelişmelere de değinen uzman, bu konuda Cumhurbaşkanı ile Başbakan arasındaki çatışmaya da dikkat çekerek var olan durumun yakın gelecekte yeni bir hükûmetin kurulmasını imkânsız hâle getirdiğini vurguladı. Nitekim Lübnan Anayasası'na göre cumhurbaşkanının imzası olmadan hükûmet kurulamaz, aynı zamanda Anayasa'da Başbakan Hariri'yi istifaya zorlayacak hiçbir madde bulunmamaktadır. Ayrıca IMEMO analistine göre, son yıllarda Lübnanlı siyasi güçlerin hükûmet oluşumunu ertelemesinin birçok nedeni de oldu: "Aun, yeni kabinenin kendi koşullarına göre kurulması için çalışırken atanan Başbakan Hariri, şartlarını karşılamayan bir hükûmete başkanlık yapmaktan vazgeçiyor." Yazıda, Lübnan siyasi sisteminin felç edilmesinin büyük ölçüde bölgesel gündemle ilgili olduğu da ifade edilmiştir. Nitekim, Temsilciler Meclisinin nüfuzlu sözcüsü Nabih Berri'nin başkanlık ettiği Şii Emel Partisi tarafından desteklenen Saad Hariri, Riyad'ın bir "yaratığı" olurken, İran destekli Şii hareketi Hizbullah ise Cumhurbaşkanı Aun'u desteklemektedir. Aslında Lübnan, ABD-İran ilişkilerinin çözülmesine bağlı bir duruma rehindir. Lübnan'da ekonomik çöküş risklerine de değinen uzman, siyasi krizin arka planında; ciddi reformların yokluğu, siyasi elit arasındaki yolsuzluk ve komşu Suriye'deki durum (mülteci sorunu dâhil) ile üst üste gelen derin bir durgunluğun yanı sıra iki güçlü darbenin de eklendiğini belirtti: "Covid-19 salgını patlak verdi ve Beyrut Limanı'nda feci bir patlama meydana geldi. Lübnan, uzun süre borç finansmanını çekerek ekonomik istikrarı sürdürse de Mart 2020'de, devam eden halk ayaklanmasının ortasında ilk kez büyük bir borcunu ödeyemedi. Becerikli bir hükûmetin olmaması ülkenin durumunu daha da kötü etkilemektedir."

Uzmana göre ülkenin içinde bulunduğu kötü durum, bir yandan uluslararası toplumun derin reformlar olmaksızın ekonomik toparlanmaya yardım etme konusundaki isteksizliği nede-

niyle daha da kötüleşirken öte yandan, bir zamanlar Lübnan'a önemli miktarda mali yardım sağlayan Körfez ülkeleri İran'ın Lübnan siyaseti üzerindeki etkisinin Hizbullah aracılığıyla genişlemesinden korkarak yardımı azalttı. Rus analist, Lübnan'ın geleceği hakkında da öngörülerde bulundu: Devlet, temellerini baltalayacak sistemik bir çöküşe doğru kaymaya devam ediyor. Hükûmet bunalımının devam etmesi, vatandaşların dikkatini Lübnan'daki yeni kitlesel protestolar ve şiddetin tırmanmasıyla dolu felaketli durumdan tüm siyasi sınıfın sorumlu olduğuna çekiyor.

• İran Santrifüjleri

Çarşamba gününden itibaren İran'ın uranyumu %60 zenginleştireceği ve yakında Natanz Nükleer Tesisi'ne daha gelişmiş santrifüjler yerleştireceğine ilişkin açıklama Rus basınında yer buldu. "Komersant.ru" gazetesinin 14 Nisan sayısında yayımlanan "[İran Santrifüjleri](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda İran'ın bu adımı "Tahran, nükleer programının geliştirilmesinde eşi görülmemiş bir sıçrama yaptı" ifadeleriyle değerlendirildi. Yazıya göre, uzmanlar İran'ın kararını "eşi görülmemiş" şeklinde yorumlasalar da olası sonuçlarına katılmıyorlar. Konu ile ilgili görüşlerini paylaşan Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı nezdinde Moskova Devlet Diplomasi Enstitüsü Kıdemli Araştırma Görevlisi ve Rus Düşünce Kuruluşu ve Sivil Toplum Örgütü (PIR Merkezi) Danışmanı Andrey Baklitsky, İran'ın kararını "Tahran'ın yakın geçmişte attığı belki de en dramatik adım" şeklinde yorumladı: "Anlaşılan Viyana'daki müzakerelerde Natanz'a yönelik saldırı İran yönetimi açısından en sert tepkiye neden oldu. Bu durum, bir yandan ABD ve İran üzerindeki erken bir anlaşmaya varma baskısını artırırken öte yandan bölgedeki gerilimi tırmandırıyor. Yeni İsrail saldırıları ve buna karşılık İran'ın tepkisi olasılığını artırıyor. Uzmana göre daha fazlası, ABD'nin Viyana'daki zorlu müzakereleri sürdürürken İsrail'i kontrol altına alma becerisine bağlı olacaktır. Bu durumdan çıkmanın tek yolu, tarafların Ortak Kapsamlı Eylem Planı'na geri dönmeleridir."

Yazıda görüşlerine başvurulmuş diğer uzman, Enerji ve Güvenlik Merkezi Direktörü Anton Khlopkov, İran'ın uranyumu %60'a çıkarma kararının Viyana'daki müzakere sürecini olumlu yönde etkileyebileceğini vurguladı. Birincisi, bu adım Amerikan delegasyonunu "kış uykusundan çıkmaya" zorlayabilir ve gerekli iç siyasi kararları İran ile bir anlaşmaya varmaya yöneltebilir. Bu arada Amerika heyeti, Ortak Kapsamlı Eylem Planı'nın restorasyonu için önemli adımlar atmak için acele etmiyor. İkincisi, İran'ın %60'a varan zenginleştirilmiş uranyum rezervlerini biriktirmesini önlemek için Ortak Kapsamlı Eylem Planı'nın tam olarak uygulanmasına erken dönülmesi lehine ABD'de -ve her şeyden önce ülkenin siyasi elitlerinde kamuoyunu pekiştirebilir. Üçüncüsü, muhtemelen Amerika yönetimini sadece rakipleri için değil, aynı zamanda müttefikleri için de "kırmızı çizgiler" çekmeye itecektir.

• Uzman, ABD'nin Afganistan'dan Asker Çekme Kararını Açıkladı

ABD yönetiminin, Afganistan'daki tüm askerlerini 11 Eylül'den önce çekmeyi planladığı bilgisi Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi Program Direktörü Andrey Kortunov tarafından de-

ğerlendirilerek basına yansıtıldı. Rusya Federasyonu “Sosyal Araştırmalar Uzman Enstitüsü” kontrolündeki “Vzglyad” gazetesinin 15 Nisan sayısında yayımlanan [“Uzman, ABD’nin Afganistan’dan Asker Çekme Kararını Açıkladı”](#) başlıklı değerlendirmede uzman, Biden’in Afganistan’dan asker çekme kararını, seçim kampanyasının bir parçası olarak değerlendirdi. Kortunov’a göre Biden, büyük ihtimalle bu sorunu Cumhuriyetçilerden daha iyi çözmeyi umuyor. Nitekim Biden, Donald Trump’ı bu süreci yavaşlattığı gerekçesiyle çok eleştirdi.

Kortunov, Taliban ile olası anlaşmalara da değinerek öngörülerde bulundu: “ABD askerlerinin geri çekilmesi için mümkün olan en kısa süre 11 Eylül 2021’e kadardır. Taliban ile yapılan görüşmelerde Biden, Trump’tan daha elverişli koşullar elde edebileceğini savunmasına rağmen Taliban’ın herhangi bir yükümlülüğünü ne ölçüde yerine getireceğini tahmin etmenin imkânsızlığı nedeniyle durum daha da karmaşık hâle geliyor.” Uzman, Amerikan birliklerinin çekilmesinin ardından Afganistan’da ortaya çıkabilecek durumla ilgili öngörülerde bulundu: “Taliban muhtemelen Afganistan’daki ana siyasi güç olacak. Bir tür koalisyon hükûmetinin ortaya çıkacağı mümkün görünmesine rağmen, bu tür yapılar geçici olacak ve bu anlamda Afganistan büyük olasılıkla NATO müdahalesinden önceki hâline geri dönecek.” ABD askerlerinin geri çekilmesinin avantajlarına da değinen Rus uzman, onlardan birinin Afganistan’dan uyuşturucu kaçakçılığını engellemek için fırsatların açılmasıdır. Aynı zamanda bu Rusya için oldukça ciddi bir sorundur ve Rusya büyük ihtimalle Taliban’ın afyon üretimine karşı direncini güçlendirmek nedeniyle müzakerelere başlayacak. Ayrıca uzman, Rusya’nın ABD askerlerinin Afganistan’dan çekilmesini tam olarak hoş karşılamadığı görüşünü de savundu: “ABD, Orta Asya cumhuriyetleri üzerinde olumsuz bir etkisi olabilecek ülkede (Afganistan’da) istikrarın korunmasına katkıda bulundu.” Kortunov, bölgede ve Afganistan’da durumu şöyle özetledi: “Şimdi Afganistan, geniş bölgesel oyuncu çemberi için bir çatışma alanı olma riskini taşıyor ve bu, Rusya’ya bölgedeki durumu daha fazla etkileme fırsatı sunuyor.”

• İran Karşıtı Harita: Lübnan Rusyadan Yardım İstiyor

Lübnan Başbakanı Saad Hariri’nin Moskova ziyareti Rusya basınında geniş yer buldu. Moskova merkezli “News.ru” haber sitesinde yayımlanan [“İran Karşıtı Harita: Lübnan Rusya’dan Yardım İstiyor”](#) başlıklı uzman görüşlerine dayanan değerlendirmede Saad Hariri’nin Moskova ziyaretinin nedenleri incelenmiştir. Yazıda şiddetli bir siyasi ve ekonomik çöküşle karşı karşıya kalan Lübnan’ın, Kremlin’in desteğiyle ilgilendiği ifade edilmiştir. Rus mevkidaşı Mihail Mişustin ile şahsen ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile telefonda görüşen Hariri’nin, Beyrut için yardım taleplerinde bulunduğu kaydedilmiştir. Ayrıca Lübnan Başbakanı’nın, Putin’e yeni bir hükûmet kurma ve ekonomik krizle mücadele için devam eden çabalar hakkında bilgi verdiği, bölge gündemindeki konulara değinildiği de belirtilmiştir. Yazıda görüşlerine başvuru Ulusallararası İlişkiler Uzmanı Anton Mardasov’a göre, Hariri’nin gezisi büyük ihtimalle diplomatik nezaket ziyareti olabilir: “Nitekim Moskova, Lübnanlı protestocular tarafından Hariri’nin ‘siyasi ceset’ olarak algılanmasına rağmen onun bir kabine

oluşturma çabalarını açıkça destekledi. Ancak Lübnan'daki Rus bankalarının faaliyet gösteren şubeleri bile işlevlerini yitirmiş durumda olduğu için Hariri'nin ne tür bir mali yardıma güvendiğini anlamak mümkün değildir." Uzman, yardım bağlamında Kuzey Irak örneğini gösterdi: "Yardım bağlamında Kuzey Irak'a benzer krediden bahsedebiliriz. Bir zamanlar Irak'ın özerk bölgesinin yetkilileri, Rus şirketlerini yerel projelere katılımlarını resmleştirmeleri nedeniyle borçlarını deyebildi. Ancak Lübnan rneğinde, ana siyasi aktörlerin bir hkmet kuramaması ve bu fırsattan her hafta uzaklaşması, her şeyi karmaşık hâle getiriyor." Mardasov'a göre, Hariri'nin Moskova ziyareti sırasında her zaman yaptığı gibi İran karşıtı kartı oynamaya çalışmış olması muhtemeldir. Rusya'nın Lübnan'a olası yatırım desteğine gelince Mardasov durumu "Moskova'nın Lübnan zerinden Devlet Başkanı Beşar Esad'ı desteklemeyi amaçlayan projeleri hayata geçirmesi artık kolay değil" şeklinde yorumladı.